

FÉRŐHELYBŐVÍTÉS PANDÉMIA IDEJÉN – A VESZPRÉM MEGYEI BÜNTETÉS- VÉGREHAJTÁSI INTÉZET ÚJ OBJEKTUMÁNAK BETELEPÍTÉSE

Capacity expansion during a pandemic – Setting up of the new building at the Veszprém County Remand Prison

A büntetés-végrehajtási szervezet számára a fogvatartottak – a jogszabályban előírt lélettér és légtér biztosításával történő – elhelyezése hosszú éveken keresztül nagy kihívást jelentett. A büntetés-végrehajtási intézetek telítettség mutatói folyamatosan meghaladták a 100%-ot, 2020 elején ezért kormányzati döntés született arról, hogy mielőbb meg kell szüntetni az alapvető jogokat sértő elhelyezést, vagyis 10 meglévő bv. intézet területén összesen 2 750 férőhelyet biztosító új objektumot kellett építeni. Rövid határidővel, 10 helyszínen párhuzamosan, továbbá a pandémiás helyzetben kellett a feladatot végrehajtani. Óriási szakmai eredményként élte meg a büntetés-végrehajtási szervezet ezért, hogy 2020. július 13-án ünnepélyes keretek között adta át Magyarország igazságügyi minisztere az elkészült könnyűszerkezetes börtönépületeket, köztük a Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet II-es objektumát. A beruházásnak köszönhetően az ország összes bv. intézetében megszűnt a túltelítettség, valamennyi fogvatartott a jogszabályban előírt lélettérnek megfelelő elhelyezést nyert.

Kulcsszavak: Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet, férőhelybővítés, betelepítés, telítettség, járványügyi előírások

For many years, the accommodation of detainees -while providing them the living space and the airspace required by law - has been a major challenge for the Hungarian Prison Service. The overcrowding rates of prisons have consistently exceeded 100%, so in early 2020 a governmental decision was made to end any placement in violation of fundamental rights as soon as possible. This meant that on the site of 10 existing prison institutes a total of 2 750 new places for prisoners had to be built. The task was to be carried out with a short deadline, at 10 locations simultaneously and in a pandemic situation. The Prison Service experienced it as a huge professional achievement that on the 13th July, 2020 the Minister of Justice of Hungary opened the completed modular prison buildings; including the unit number II of the Veszprém County Remand Prison. Thanks to the investment the overcrowding was ceased in all prisons, and all detainees are placed in accordance with the living space required by law.

Keywords: Veszprém County Remand Prison, capacity expansion, settlement, overcrowding, epidemiological regulation

Bevezetés

Tanulmányomban arra vállalkoztam, hogy több mint egy év távlatából¹ bemutassam a Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet II-es objektumának tervezési és kivitelezési munkálatait, az ünnepélyes átadásra történő felkészülést, valamint a fogvatartottak betelepítésének mozzanatait parancsnoki szemszögből. Mivel a zöldmezős beruházással készült, 2003-ban átadott börtön építése és betelepítése idején is az intézet állományában szolgáltam, szeretnék visszatekinteni az egykori várbörtönből történő átköltözés kapcsán megélt személyes élményeimre is.

Előzmények: a zsúfoltság kezelésének végleges és ideiglenes megoldásai

A büntetés-végrehajtási intézetek zsúfoltságának kérdése több évtizedre visszanyúló, megoldandó problémát jelentett a szakmának.²

A 2020-as év végét megelőzően a fogvatartottak létszáma folyamatosan meghaladta a hivatalos férőhely szerint elhelyezhető mértéket,³ és bár az elmúlt 10 évben több helyszínen zajlottak kisebb-nagyobb férőhelybővítést jelentő beruházások, látható volt, hogy új börtönök építése nélkül nem lesz igazi és tartós megoldás. A problémát tovább súlyosbította, hogy több fogvatartott az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordult jogorvoslatért – a zsúfoltságra hivatkozva –, mely perekben a magyar államot elmarasztaló ítéletek születtek, így több millió forintos kártérítéseket kellett kifizetni a nem megfelelő elhelyezés miatt. A 2015. március 10-ei „Varga és társai kontra Magyarország” „pilot” ítélet mondta ki, hogy a magyar államnak olyan intézkedéseket kell hoznia, amelyek megfelelnek az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkének és megoldást jelentenek a büntetés-végrehajtási rendszerben fennálló strukturális problémákra. Ezért 2017. január 1-jén hatályba léptek a Bv. törvény⁴ azon rendelkezései, amelyek többek között tartalmazták a fogvatartottak pénzbeli kártalanításának lehetőségét az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt. A naptári naponként 1 200-1 600 Ft között megállapítható összegekkel 2017-2019. között 12 680 határozat született, melyekben összesen 8,6 milliárd Ft kártalanítást ítélt meg a bíróság.³

1 A tanulmány kéziratának lezárása: 2021. augusztus 11.

2 A szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírág helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 121. § (1) bekezdése szerint a zárkában vagy a lakóhelyiségben – ideértve a kórtermet is – elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítéltnél hat köbméter légtér és egyéni elhelyezés esetén legalább hat, közösen elhelyezett elítéltek esetén személyenként legalább négy négyzetméter élettér jusson.

3 Telítettségi adatok az év zárónapján, 2016: 127%; 2017: 124%; 2018: 113%; 2019: 110%; 2020: 96% (A Büntetés-végrehajtási Szervezet 2020. évi évkönyve, p. 14.)

4 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

A zsúfoltság megszüntetése, és a fogvatartotti létszámhoz igazodó férőhely megteremtése érdekében még 2019-ben öt új bv. intézet, valamint a berettyóújfalui Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központ létesítését határozta el a kormány. Mivel azonban az új börtönök megépítése több évet igényelt – mely időszak alatt a kártalanítási panaszok kapcsán megítélt összegek további jelentős költségvetési forrásokat emésztettek volna fel –, így gyors, hatékony és megnyugtató megoldás vált szükségessé. Ennek értelmében a büntetés-végrehajtás helyi adottságainak felmérésével és figyelembevételével – 10 meglévő büntetés-végrehajtási intézet területén – ideiglenes elhelyezést biztosító, könnyűszerkezetes objektumok építéséről született döntés.

Visszatekintés – A veszprémi várbörtön végnapjai (2003)

Veszprém város börtönének gyökerei az 1600-as évekre nyúlnak vissza.

Köztudott, hogy a legtöbb várban és erődítményben létezett olyan helyiség, amelyben a valamilyen szokást, parancsot vagy törvényt súlyosan megszegőket – az ítéletig és azt követően – őrizték. Ezt a helyiséget a középkor elején tömlöcnek nevezték. Veszprém vonatkozásában egy 1627-ből származó névjegyzékből szerezhetünk tudomást arról, hogy a veszprémi várban volt tömlöc.

A kezdetben egyetlen helyiségből álló cella az 1700-as évekre „börtönök”-re bővült, majd 1828-tól – az új vármegyeház részeként – a Várhegy nyugati oldala mellé elkezdtek építeni a ma is látható és 2003-ig üzemelő börtönt. Mélységében tagolva a körlet három szintje 1858-ra készült el.

A teljes törvényszéki épület – a mai Vár utca 19. szám alatt – 1905-re épült fel, otthont adva a Megyei Törvényszéknek és a Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetnek is. Az épületen – annak megépítése óta – kisebb átalakítások kivételével nem történt szerkezeti változtatás, 2003-ig az ország egyetlen funkcionáló várbörtöne volt.⁵

1997 őszén az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosi Hivatala – Dr. Gönczöl Katalin ombudsman vezetésével – vizsgálatot tartott a várbörtönben, melynek során interjúkat készítettek a fogvatartottakkal és a személyi állománnyal. A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy az intézet túlszűfolt, felújítása építészeti szempontból nem lehetséges, ezért új börtönt kellett építeni.

Az új épület terveit – bv. szakemberek bevonásával – a debreceni KELETTERV KFT. készítette, a kivitelező a zalaegerszegi ZÁÉV RT. volt.

5 Németh É. (2008) p. 12.

1. ábra: Az egykori várbörtön nyugati homlokzata

2. ábra: Az egykori várbörtön keleti homlokzata

A helyszín kiválasztásával kapcsolatos hosszas egyeztetések után – 2002. január 7-én – elindultak az első munkagépek, hogy a Veszprém és Kádárta közti 82-es út mentén, az egykori honvédségi lőszerraktárak területén – alig egy év alatt – esztétikus, börtönre kívülről nem is emlékeztető épület emelkedjen. A „zöldmezős” állami beruházás 2,5 milliárd forintból készült el, 4,5 hektárnyi területen. Maga az épület kétszintes, 13

ezer négyzetméter alapterületű, amely hatszor nagyobb, mint a régi intézet, 198 fő befogadására és uniós normáknak megfelelő elhelyezésére lett alkalmas. A várbörtönben lévő fogvatartottakat, valamint a baracsikai bv. intézetből szállított további 40 főt hosszas előkészítő munka után, rendőri biztosítás mellett, egyetlen nap alatt – 2003. május 24-én – költöztettük át az új épületbe.

A költözéssel – egyik napról a másikra – az ország legrosszabb állapotú, legzsúfoltabb börtönéből a legújabb, legkorszerűbb bv. intézete lettünk.

3. ábra: A Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet 2003-ban

Nem gondoltuk, hogy 18 év elteltével ismét egy ennél is nagyobb befogadó képességű, új objektum építésének leszünk részesei.

A kezdetek – 2020.

Nagyon sokáig emlékezetes nap lesz számomra 2020. február 5-e, amikor – rendkívüli feladatszabás miatt – tíz büntetés-végrehajtási intézet parancsnokát és gazdasági vezetőjét – köztük engem is – délután 2 órára berendelték az országos parancsnokság negyedik emeleti tárgyalójába. A feladat első hallásra ijesztőnek tűnt: 2020. június 30-áig új – a fogvatartottak ideiglenes elhelyezésére alkalmas – objektumokat épít a büntetés-végrehajtás tíz meglévő bv. intézet területén, melynek köszönhetően 2 750 új férőhely létesül. Ennek keretében Pálhalmán, Szegeden, Állampusztán és

Sopronkőhidán 110, Tökölön 220, Veszprémben és Baracsán 330, Kiskunhalason és Tiszalökön 440, Miskolc-Szirmabesenyőn pedig 550 fő befogadó képességű börtön épül. A feladatszabás egy óra múlva a Belügyminisztériumban folytatódott, ahol belügyminiszter úr személyesen ismertette az előkészítés-tervezés legfontosabb lépéseit, bemutatta a projektet irányító bizottság tagjait és a végrehajtás felelőseit.

A tervezés

Az épület terveinek elkészítése a megfelelő szakemberekre várt, de nekünk, bv.-s vezetőknek megadatott az a lehetőség, hogy a helyi sajtóságok, a kialakult gyakorlatok és a majdani feladatok ismeretében közreműködünk a tervezés folyamatában.

A 10 érintett bv. intézet akkori méreteit és jellegét tekintve egyértelműen látszott, hogy a mi meglévő intézetünkhöz képest arányaiban a legnagyobb, másfélszeres bővítéssel kell számolnunk, és mindezt a rendelkezésünkre álló humán erővel kell megoldanunk.

Az ütemezés szerint 2020. február 1-jétől június 30-áig be kellett fejeződnie az előkészítési, tervezési és építési munkálatoknak, ezekkel egy időben pedig a működés humán, műszaki, ellátási, biztonsági és informatikai feltételeit is meg kellett teremteni, az országos parancsnokság szakszolgálati és főosztályai irányítása mellett.

A kivitelezés

A tervezési fázis lezárulta után több helyszíni egyeztetés történt a munkaterületen, melynek 2020. március 23-ai átadását mindenekelőtt talajmechanikai és közműfelmérés előzte meg.

A munkaterületet – annak átvétele után – a kivitelező egy ideiglenes kerítéssel vette körül, így az építkezés első szakasza a meglévő, működő börtön mögött, egy külön kialakított bejárattal zajlott. A munkagépek mozgása, valamint a terület átalakulása a meglévő intézet tetőzetéről jól nyomon követhető volt.

Az építési terület egyenetlen, sziklás talaja jelentette a legnagyobb kihívást a kivitelező számára, a tereprendezés és az alapok kialakítása után azonban már látványosan és gyorsan emelkedtek a falak. A munkálatokról naponta gyors jelentést kellett küldeni a Projekt Irányító Bizottság részére, melyben az aznap elvégzett munkák megnevezésén túl fel kellett tüntetni a munkáltatott létszámot, valamint fotót kellett mellékelni az aktuális állapotokról. Többször előfordult, hogy naponta 10-12 alvállalkozó 100-120 emberrel dolgozott egyszerre az építkezésen, megfelelő koordináció mellett.

4. ábra: Az építési terület 2020. március 27-én

5. ábra: Az épülő II-es objektum 2020. április 7-én

6. ábra: Az épülő II-es objektum 2020. május 11-én

7. ábra: Az épülő II-es objektum 2020. június 15-én

A munkafolyamatokban összesen 55 fő elítélt vett részt, és mivel párhuzamosan zajlottak a területen a külső vállalkozó általi munkálatok is, nagy kihívást és biztonsági kockázatot jelentett a tevékenység. A fogvatartottak megfelelő kiválasztásával és eligazításával, valamint az őrzési feladatok körültekintő megszervezésével rendkívüli esemény nélkül sikerült végrehajtani a feladatot.

8. ábra: A Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet I-es és II-es objektuma

Új feladatok – Szakterületi bontásban

Miközben a börtön udvarán folyt az építkezés, feszített tempóban kellett megtervezni és megteremteni az új, 500 fős intézet működtetésének feltételeit.

Humán szakterület

Az egyik legfontosabb feladat a humán erő biztosítása volt. A férőhelybővítés kapcsán az állománytábla szerinti létszám 113 fővel bővült, így a 2020. év elején hiányzó 19 fővel együtt 132 új kolléga bevonása, kiválasztása, felvételi eljárásának lefolytatása, kinevezése, kiképzése és a feladatellátásra alkalmas szakmai gyakorlat általuk történő megszerzése volt a cél. Minderre 4 hónap állt rendelkezésünkre.

A felvett állomány beiskolázása – a nagy létszám és az idő rövidsége miatt – kihelyezett képzéssel, regionális szervezésben, a Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben indult el, de a járványügyi helyzet miatt a jelenléti oktatást online képzés váltotta fel. Ennek kockázatát azzal próbálta csökkenteni a rendszer, hogy az intézetben kijelölt, tapasztalt kollégák tartották az alaki, a lőelméleti és a gyakorlati foglalkozásokat, valamint a szintén online módon megvalósuló vizsgákra történő felkészítést. Egyértelműen pozitív hozadéka volt ennek az oktatásnak a jelentkezők oldaláról, hogy nem kellett 14 hétre a családtól távol végezni az alapképzést. Több olyan felvételiző volt, aki kifejezetten csak ezért tudta vállalni a munkát.

A kinevezések óta eltelt idő tapasztalatai azt mutatják, hogy – bár a teljes állomány több mint fele egy éven belüli felszerelő – az új kollégák nyitottságának, valamint a mentori rendszernek köszönhetően az új börtön működtetéséhez szükséges humán erő biztosított.

Biztonság, biztonságtechnika és informatika

Egy börtön életének legmeghatározóbb területe a biztonság, hiszen feladatainak törvényes ellátásával járul hozzá a közrend és közbiztonság erősítéséhez.⁶

A meglévő vasbeton szerkezetű épületben a belső udvarra néző zárkaablakok, az ajtónyitást jelző riasztások, valamint a körletrészek belső kialakítása a „börtön a börtönben” érzetet és statikus biztonságát jelenti. A fogvatartottak zárkái nem közterületre néznek, nem is határosak azzal. Az új objektum a maga könnyűszerkezetes kialakításával és a szendvicspaneles építéssel egy, a meglévőnél – bizonyos szempontból – alacsonyabb biztonságú épület lett.

Az első és legfontosabb feladat a biztonság területén, az az új épület körüli, meglévő vagyonvédelmi kerítés átalakítása volt, melyet a Bv. Holding Kft. fogvatartotti munkaerővel duplasoros, többrétegű, acélpengés dróthengerrel ellátott kerítéssel épített át. A külső kerítés acélhálós borítású, míg a belső rombusz alakú, acélpengés, köztük homokkal feltöltött nyomsáv található. Az új objektum déli oldalán a kerítés rázart a meglévő börtönépületre, melynek falán kialakított átjáró biztosítja a két objektum közti közlekedést.

Az új objektum lakóhelyiségei műanyag, bukó nyílású ablakokkal vannak ellátva, melyeket kívülről biztonsági rács, valamint polisztirol anyagú kilátásgátló fed a tiltott kapcsolattartás, valamint a ki- és belátás megakadályozása érdekében. A lakóhelyiségek ajtajai fémszerkezet-kialakításúak, a folyosó felé 180 fokban nyílnak, betekintő nyílással ellátottak. A folyosókon – a kijárat felé – szigonyzáras térelválasztó rácsok

6 1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről 1.§ (2) bekezdése

kerültek beépítésre, mágneskártyás nyitási lehetőséggel. A részlegeken a zárrendszerek különböző szintű nyitási jogosultsággal lettek kialakítva. Az objektum teljes területét 60 db kamera segítségével figyeli a személyzet. Az intézetben tartózkodók biztonsága érdekében személyi riasztóhálózat lett telepítve, amelynek jelzése a technikai rendszerkezelő szolgálati helyre fut be.

9. ábra: A biztonsági kerítés építése

Az új objektumban az informatikai háttérrel a személyi állomány és a fogvatartottak számára is meg kellett teremteni. A személyi állomány szolgálati helyein és irodáiban 30 új munkaállomás létesült, ezen felül kialakítottuk a SAFE⁷-alkalmazás és a Skype-kapcsolattartás feltételeit is. A fogvatartotti részlegeken a fogvatartotti mobil- és a fali közösségi telefonkészülékek, valamint a KIOSZK⁸-rendszer működtetéséhez szükséges feladatokat is elvégeztük.

Fogvatartás és nyilvántartás

Az új objektum építészeti kialakítása a fogvatartási és nyilvántartási szakterületet is kihívások elé állította, elsősorban a megfelelő fogvatartotti populáció kiválasztása, átköltöztetése és mindennapi tevékenységének megszervezése szempontjából. A belső felügyelet létszámának és feladatainak meghatározása ugyancsak a büntetés-végrehajtási osztályra hárult.

Az U-alakban épített három szárny tagolásából adódóan hat különböző részleg jött létre, melyek közül kettőt-kettőt csak két rácsos ajtó választ el egymástól. Azonnal adódott a kérdés, hogy így hogyan tudjuk szakszerűen és biztonságosan megvalósítani a nemek közti elkülönítést, amit végül a rácsos ajtó elé szerelt függönyözéssel oldottunk meg. A hat részlegből az egyikre női fogház és börtön fokozatú elítéltek, velük szembe – a folyosó másik szárnyára – elzárást töltő férfiak kerültek. További négy részlegen fogház és börtön fokozatú férfi elítélteket helyeztek el. A szabadlevegőn tartózkodás biztosítására az U-alak és a központi, kiszolgáló épület közti területen négy sétaudvart alakítottunk ki.

A fogvatartottak kapcsolattartása a pandémiás helyzetben jelentősen átalakult. Az új objektumban létrehozott látogatóhelyiség eredeti funkciója szerint nem működött, a személyes látogatófogadás helyett kialakítottuk a Skype alkalmazásának technikai háttérét, mely kapcsolattartási mód hamar elfogadott és népszerű lett a fogvatartottak körében.

Gazdasági szakterület

Az épülő új objektumban a gazdasági szakterületre – a beruházás minden fázisában – igen összetett feladat hárult. Egyfelől részt kellett vennie a tervezési és kivitelezési folyamatokban, az egyeztető megbeszéléseken és a hatósági engedélyek beszerzésében, másfelől szükséges volt figyelemmel kísérnie az épületgépészeti berendezések beépítését,

7 A körletfelügyelő tevékenységét támogató mobil informatikai rendszer, mobiltelefon alkalmazással.

8 Informatikai modul, amely a fogvatartottak részére kérelmek ügyintézését és adatlekérdezést tesz lehetővé.

működtetését. A „kötelező” feladatok ellátásán túl azért is tartottuk célszerűnek a folyamatos jelenlétet, hogy a fontosabb szerkezeti elemekről – még azok burkolása előtt – fotókat készítsünk, így egy esetleges későbbi javítás, vagy átalakítás során tisztában leszünk azzal, mi van a falak mögött.

A fogvatartotti felszerelések és a bútorzat beszerzése központilag, a beruházás részeként valósult meg. A szállítókkal történő egyeztetés, az érkező készletek átvétele, raktározása, majd helyükre történő szállítása és használatra alkalmassá tétele külön logisztikát igényelt.

Mindeközben 43 millió forint értékben zajlott az I-es objektumban meglévő konyha felújítása, melynek a célja az volt, hogy a főzőkonyhát alkalmassá tegyük az 500 fős fogvatartotti és 250 fős személyi állomány ételmezésére.

Gépjárműparkunk is megújult és kibővült: a fogvatartottak szállítására egy 40 fős fogvatartotti szállítójárművet kapott az intézet, ezen kívül egy új csapatszallítóval, egy vegyes szállítójárművel és egy ügyintézői gépjárművel gazdagodtunk.

Ki kellett alakítani az új objektumban a fogvatartottak vásárlásának, ellátásának a feltételeit, valamint szükséges volt kibővíteni a letéti és egyéb raktári kapacitásokat. Nagy kihívást jelentett a 100 fős plusz személyi állomány elhelyezése az irodák, öltözők tekintetében.

A legnagyobb kihívást azonban az jelentette, hogy az 500 fős bv. intézetben meg kellett oldani a munkára kötelezett fogvatartottak foglalkoztatását. Mivel a beruházás munkáltatási csarnokot nem tartalmazott, a költségvetési munkahelyek bővítésével, a meglévő bér munkáltatás munkahelyeinek növelésével és több műszakos munkáltatással, valamint a képzések előtérbe helyezésével a 2020. év végére 169 fő fogvatartottat munkáltattunk és 101 főt vontunk be valamilyen képzésbe.

Egészségügy

A kibővült fogvatartotti és személyi állományi egészségügyi ellátás biztosítása érdekében az új állománytáblában – a korábbi létszámhoz képest – 3 fős bővítést kaptunk és osztályvezetői beosztás létesült. A szerződéses orvosok kibővített rendelési időben látták el a betegeket, mindkét objektumban az előírásoknak és a működési engedélynek megfelelő feltételek mellett. A meglévő objektum orvosi rendelőin kívül, az új épüleategyüttes központi részében is létrejött egy egészségügyi részleg pszichológusi és orvosi rendelővel, váróval, főápolói irodával, valamint a feladatellátást biztosító eszközökkel és berendezésekkel.

A férőhelybővítéssel összefüggésben, a kinevezésre tervezett személyi állomány egészségügyi alkalmassági vizsgálatait a szakterületre hárultak, csakúgy, mint a betelepítés miatt átszállított fogvatartottak orvosi, ápolói befogadásai.

Az egészségügyi osztály – a járványügyi helyzethez alkalmazkodva – igen nagy leterheltség mellett dolgozott: a fentiekén túl gondoskodni kellett a befogadott és/vagy fertőzékenységű fogvatartottak, valamint a személyi állomány PCR mintavételeiről, illetve az igazoltan fertőzöttek ellátásáról és gondozásáról. Mindezek 2021 áprilisától kiegészültek a védőoltásokkal kapcsolatos feladatokkal, azok előkészítése, lebonyolítása és adminisztrálása jelenleg is prioritást élvez.

A hatályos járványügyi protokollok betartásának és betartatásának köszönhetően intézetünkben 2020. októberig nem volt igazolt koronavírus-fertőzött fogvatartott vagy személyi állományi tag. A járvány második és harmadik hullámában – összesen 54 fő személyi állományi tag és 39 fő fogvatartott esett át a fertőzésen. A fogvatartottak 72%-a befogadáskor már hordozta a vírust és csak 11 fő lett intézeti kontaktálódás következtében pozitív. Szerencsére mind a személyi állományi tagok, mind pedig a fogvatartottak enyhe tünetekkel vészték át a betegséget, utóbbiak többsége az intézetünk I-es objektumában kialakított Covid-részlegen került elhelyezésre és kapott az állapotának megfelelő ellátást.

Ügyviteli és szabályozási feladatok

Az új objektum építésével szinte egy időben kezdtük meg a feladatokat szabályozó dokumentumok átdolgozását.

Fontos szervezeti változás volt, hogy az intézet területi szerv lett,⁹ parancsnok-helyettesi státusz létesült, valamint a nyilvántartási csoport osztály jogállásúvá vált. Több szakterületen további vezetői szintek jöttek létre, de alapvetően a végrehajtó állomány – ezen belül is a reintegrációs feladatokat ellátók és a felügyelők – száma emelkedett jelentősen.

Az új létszám és feladatrendszer kapcsán a Szervezeti és Működési Szabályzatot, az ügyrendeket, a helyi intézkedéseket, a szolgálati és őrutasításokat, valamint a munkaköri leírásokat is át kellett dolgozni.

A 2020. év végéig 64 db helyi szabályozást módosítottunk, ez az összes szabályozónk egyharmada.

9 154/2015. (VI. 19.) Korm. rendelet a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLIII. törvény végrehajtásáról

Átadási ünnepség

A kivitelezési munkálatok befejezéséhez közeledve – június elején – döntés született arról, hogy a tíz helyszínen zajló beruházás ünnepélyes átadására egyetlen helyszínen, Veszprémben kerül sor. A konkrét időpont ekkor még nem volt ismert, de az egyértelmű volt, hogy az átadási ünnepségre az új objektumban meg kell teremteni egy miniszteri szintű fogadás feltételeit.

Ránk hárult az a feladat, hogy a meglévő és az új objektumot – azok belső és külső területeit – alkalmassá tegyük az átadásra, kijelöljük a vendégek és a sajtó képviselőinek fogadási és gyülekezési helyszíneit, valamint azokat a személyi állományi tagokat, akik közreműködnek a rendezvény során a biztosítási, kíséresi feladatokban.

2020. július 13-án, 10 órakor, Dr. Varga Judit igazságügyi miniszter részére a helyszínen élőben jelentést tettem arról, hogy az elkészült új objektumban az előírt jogszabályoknak megfelelő elhelyezés feltételei adottak. Ugyanezt a jelentést a többi kilenc bv. intézet parancsnoka – a BvOP Kommunikációs Főosztálya által előzőleg készített felvétel segítségével – kivetítőn keresztül tette meg. Az ünnepélyes szalagátvágást miniszter asszonnyal, Dr. Kontrát Károly államtitkár és Dr. Tóth Tamás bv. vezérőrnagy, országos parancsnok úrral együtt végezhettem el. Ezt követően a jelen lévő vendégek egy kivetítőn keresztül megtekinthették a beruházásokról készített rövidfilmet, majd élőben a Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet II-es objektumát.

10. ábra: Átadási ünnepség 2020. július 13-án
(Balról jobbra: Dr. Kontrát Károly, Dr. Varga Judit, Dr. Tóth Tamás bv. vezérőrnagy, Németh Éva bv. ezredes)

A betelepítés

Az ünnepélyes átadás és a tényleges betelepítés megkezdése között két hét állt rendelkezésre ahhoz, hogy a II-es objektumot alkalmassá tegyünk a fogvatartottak biztonságos, törvényes és járványügyi szempontból is megfelelő elhelyezésére. Az épület minden helyiségére kiterjedő biztonsági vizsgálat keretében győződünk meg arról, hogy sehol nem maradt a fogvatartás biztonságára veszélyt jelentő tárgy vagy körülmény. A biztonságtechnikai és épületgépészeti rendszer zavartalan működését már július elejétől – ún. „próbaszolgálattal” – teszteltük, amelyre azért is volt szükség, hogy az ott szolgáló személyi állomány – még fogvatartottak nélkül – megismerkedjen az épülettel és annak üzemeltetésével. A konkrét betelepítés előtt elvégeztük a teljes épület fertőtlenítését is, így minden készen állt a fogvatartottak befogadására.

A betelepítés a BvOP Központi Szállítási és Nyilvántartási Főosztálya által elkészített ütemterv szerint zajlott. Minden új objektumra vonatkozóan – így Veszprémre is – meghatározták, hogy a saját fogvatartottak átköltöztetésén túl, hány fő más intézetből érkezőt kell befogadniuk. A kiválasztásnál a lakóhelyiségben történő elhelyezés jogszabályi feltételeinek való megfelelés volt az elsődleges cél, vagyis a lakóhelyiségekbe fegyház fokozatú, illetve letartóztatott fogvatartottak nem kerülhettek. Ezen túlmenően azonban egyéb körülményeket is figyelembe kellett vennünk: van-e az elítéltnek folyamatban lévő büntetőügye, mennyi a hátralévő ítélete, milyen biztonsági kockázati csoportba tartozik, és nem utolsósorban, hogy a személyisége alkalmas-e ún. „társas”, nyitott részleges elhelyezésre. A saját fogvatartottak kiválasztása ezen szempontok alapján már hónapokkal előbb megkezdődött, a más intézetből átszállítottak esetében azonban minimális idő állt rendelkezésre a megismerésükre.

A veszprémi fogvatartotti állomány átköltöztetése a kijelölt napokon mindig ebéd után történt, a más intézetből átszállítottak pedig általában még a délelőtt folyamán megérkeztek. A csomagjaik átvizsgálása után csoportos foglalkozást, ún. „eligazítást” tartottak a reintegrációs tisztek a számukra, ahol felhívták a figyelmüket az új objektum házirendjében és napirendjében foglaltak betartására, különös tekintettel a berendezések és a felszerelések megóvására.

2020. július 27-e és augusztus 14-e között összesen 134 fő veszprémi, valamint 164 fő más bv. intézetből érkezett fogvatartottat telepítettünk át az új objektumba, így 2020. augusztus 15-ére a II-es objektum 298 fő fogvatartottal teljes kapacitással működött.

Az új objektum működtetése a pandémia idején

A betelepítés utáni napokban a II-es objektumban szolgáló személyi állomány támogatására fokozott vezetői jelenlétet rendeltem el. Nemcsak a biztonsági és az

épületgépészeti rendszer működését kellett folyamatosan figyelni, hanem egy ezeknél sokkal érzékenyebb tényezőt is: a fogvatartottak hangulatát.

Az új bútorzattal és klímaberendezéssel felszerelt, makulátlanul tiszta lakóhelyiségeket örömmel fogadták beköltözéskor az elítéltek. A teakonyha és a foglalkoztató közösségi helyiségek lettek a legnépszerűbbek, ezeknek kevésbé volt „börtön” hangulata. Vigyáztak a környezetükre, minimális volt a szándékos rongálások száma, amely annak is volt köszönhető, hogy az együttélés szabályait megsértő fogvatartottakat – a fegyelmi eljárás után – visszaköltöztettük a zártabb rezsimú I-es objektumba. A fogvatartottak szempontjából a legnagyobb változást az jelentette, hogy a lakóhelyiségekben tilos volt dohányozni, erre a célra folyosónként külön helyiséget alakítottunk ki.

A járványügyi helyzet 2020 őszére úgy alakult, hogy szigorú szabályokat kellett hoznunk az Operatív Törzs aktuális rendelkezéseinek megfelelően.

Ezek egyike volt a fogvatartottak textil maszkkal történő ellátása, azok napi fertőtlenítése és cseréje, nem utolsósorban pedig annak a megkövetelése, hogy a lakóhelyiségből kilépve folyamatosan és szabályosan magukon viseljék azokat. A részlegeken napi 12 órában takarító és fertőtlenítő fogvatartottakat állítottunk munkába, akik a közös helyiségek felületeinek fertőtlenítését végezték. A szolgálati helyeken, valamint a közös irodai munkahelyeken a személyi állományt maszk és kesztyű viselésére köteleztük. Az objektumot hetente egy alkalommal – a légkeveréssel működő klímaberendezések miatt – hidegköd-képző anyaggal fertőtlenítettük. Mivel ezen idő alatt egy órán keresztül nem lehetett senki az épületekben, a fogvatartottakat a sétaudvarokra helyeztük ki, felügyeletüket pedig az ugyancsak kitelepített személyi állomány látta el.

11. ábra: A sétaudvar megelőző fertőtlenítése

Ugyancsak a speciális légcserélő berendezések, valamint a közös helyiségek használata miatt, ha felmerült valamely – II-es objektumban elhelyezett – fogvatartott esetében a koronavírus-fertőzés gyanúja, akkor nem csak a lakóhelyiségében élőket, de az egész részleget járványügyi megfigyelés alá kellett vonni.

A járványügyi protokollok betartása és betartatása mindenki közös érdeke volt, a fogvatartottak ezért ebben a tekintetben is többnyire együttműködő magatartást tanúsítottak.

Összegzés

A Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet az elmúlt húsz évben jelentős változásokat élt meg. A sziklába vájt várbörtön méteres vastagságú kőfalait az ezredfordulón modernnek számító, vasbeton szerkezetű épület váltotta fel, mely 2020-ban könnyűszerkezetes objektummal bővült. Az építészeti megoldások anyaghasználata jelképesen jelzi azt a folyamatot is, hogy a fogvatartási célok milyen változásokon mentek át. Az elmúlt évszázadokban az izoláció és a szinte kizárólagos őrzés volt a jellemző, azonban ma már a fogvatartottak együttműködésére és az azon alapuló reintegrációra helyeződött a hangsúly, természetesen kinek-kinek végrehajtási fokozata, illetve biztonsági kockázatba és rezsimbe sorolása szerint. Az egyes korszakok építészeti technikáinak változásán túl jellemző az is, hogy a tervezési és kivitelezési fázisok ideje jelentősen lerövidült: míg az 1800-as évek közepén több évtizedig tartott egy börtön építése, addig a XX. század fordulóján ez már csak éveket, 2020-ban pedig mindössze néhány hónapot vett igénybe.

A 2020-as évben a büntetés-végrehajtási szakma megfelelő válaszokat adott a kor kihívásaira. A körültekintő tervezésnek, a napi szintű szakmai koordinációnak, valamint a projektben résztvevő valamennyi szervezeti egység és munkatárs – közös cél érdekében történt – kiváló együttműködésének köszönhetően a büntetés-végrehajtás a pandémiás időszak idején is képes volt teljesíteni a vállalt feladatait.

Felhasznált irodalom

- 16/2014. (XII.19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól
- 154/2015. (VI.19.) Korm. rendelet a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLIII. törvény végrehajtásáról
1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről
2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
- A büntetés-végrehajtás rendszerének hosszú távú fejlesztéséről szóló 2072/1998. (III.31.) Kormányhatározat
- A Büntetés-végrehajtási Szervezet 2020. évi évkönyve (BvOP 2021.) A Kormány 34/2020. (III.5.) Korm. rendelete új büntetés-végrehajtási férőhelyek létrehozására irányuló beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetbiztonsági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé és a beruházások kiemelten közérdekű beruházásokká nyilvánításáról
- A Kormány 1070/2020. (III.5.) Korm. határozata a fogvatartottak átmeneti elhelyezésével összefüggő feladatokról Műszaki leírás a „Meglévő büntetés-végrehajtási intézetek területén 2750 férőhely kialakítása konténer elhelyezéssel – tervezés és kivitelezés” tárgyú beszerzési eljáráshoz (BVOP Gazdasági és Informatikai Helyettese 30500/2680-30/2020. ált. számú levelének melléklete
- Németh Éva (2008): A Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet 1858-2008. (Veszprém, 2008)
- www.parlament.hu/documents/10181/4464848/Infojegyzet_2020_84_bortonszufoltsag_miatti_kartalanitas.pdf (Letöltés ideje: 2021. június 8.)

